

Asia: VN/25792/2024

1) Luonnos valtioneuvoston asetukseksi jakeluelvoitteen joustomekanismista sekä 2) luonnos valtioneuvoston asetukseksi maankäyttösektorin toimien voimaantulosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Bioenergia ry kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

YLEISET HUOMIOT

Taakanjakosektorilla tarvitaan päästövähennyksiä

Ennakoitavuus ja johdonmukaisuus ovat tärkeitä ilmasto- ja energiapolitiikkatoimien periaatteita yritysten näkökulmasta. Bioenergia ry pitää vuoden alusta voimaan tulleita jakeluelvoitteen tason heikennyksiä valitettavina. Suomessa tulisi harkita muutosta edeltävälle uralle palaamista mahdollisimman pikaisesti, sillä on ilmeistä, että taakanjakosektorilla tarvitaan lisäpäästövähennyksiä.

Jakeluelvoitteen joustomekanismia ei tule pitää ensisijaisesti työkaluna liikenteen päästöjen vähentämiseen, vaan pilottina hiilenpoistomekanismista. Sen avulla voidaan valmistautua CRCF-asetuksen mahdollistamaan kehitykseen.

Joustomekanismin uskottava toteutus vie aikaa

Keskeisin osa mekanismin toteutusta on todentaminen. Luonnoksessa esitetään aiheellisesti todentamisen voivan muodostua pullonkaulaksi, sillä siihen tarvitaan ensin FINASn akkreditointi ja osaaminen uudenaikaiseen toimenkuvaan. Samaan aikaan 2025–2026 on suuri ja lisääntyvä tarve todentaa bioenergian kestävyyttä, joka tulee kuluttamaan markkinoilla nyt olevien todentajien työajan.

Mekanismitoimien hyväksyttäminen ja useiden toimien päästövähennysten syntyminen käyttöönoton jälkeen vie aikaa vähintään vuodesta kolmeen vuotta.

Yhdessä nämä tosiasiat huomioiden on epätodennäköistä, että joustomekanismin kautta syntyy laajasti päästövähennysyksiköitä markkinalle lähivuosina.

Joustomekanismi tuo poikkeuksellisen elementin hiilensidontakeskusteluun ja päästöjen hinnoitteluun. EU:ssa ja Suomessa toimii jo nyt perinteinen ETS-päästökauppa sekä uutena on tulossa 2027 alkaen ETS2-päästökauppa, johon tieliikenteen ja rakennusten päästöt kuuluvat. Sekä ETS-päästökaupan että ETS2:n sisällä hiilidioksidipäästöille määrittyy markkinahinta. Tilanteessa, jossa ETS2:n kansallinen toimeenpano on myös käynnissä ja vaatii myös resursseja, jakeluelvoitteen joustomekanismi luo taakanjakosektorille päällekkäisen hiilensidontaan tai hiilidioksidipäästöihin perustuvan markkinan, joka kuitenkin perustuu jakeluelvoitteen täysin erilliseen energiaperusteiseen hinnoitteluun. Joustomekanismin kriteerit eivät myöskään seuraa EU:n CRCF-asetuksen kriteereitä. Jakeluelvoitteen joustomekanismilla Suomi luo hyvin suljetun kansallisen markkinan, joka kasvattaa hallinnollisia kustannuksia ja jonka hyödyt ja yhteensopivuus tulevan EU-lainsäädännön kanssa ovat kyseenalaisia.

Rekisteri tarvitaan rinnalle

Hallitus on ohjelmassaan päättänyt toteuttaa ”läpinäkyvästi toimivan rekisterin toimia varten ja toteuttaa käytännön pilotteja, joilla pyritään samalla tukemaan laajemman hiilensidonta- ja päästövähennämarkkinan kehittymistä”. Nyt käsillä olevassa Valtioneuvoston asetuksen luonnoksessa sekä jakeluelvoitteen muutoksessa tätä ei ole esitetty. Rekisterin toteutus on ehdottoman tärkeä osa toimien uskottavuutta ja esitämmekin, että se lisätään osaksi asetusta.

PYKÄLÄKOHTAISET HUOMIOT

1 § Hyväksyttävät joustomekanismitoimet

Kohdan fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen osalta perusteluosassa viitataan hyväksyttäviin toimiin, joita on muilla tuilla toimittu. Tässä asetuksessa ei tule rajata vain osaan mahdollisia toimia, vaan teknologianeutraalin periaatteen mukaan kaikki päästöjä vähentävät toimet voivat olla mahdollisia, kun näiden menetelmät hyväksytetään. Näihin tulee sisältyä myös kestävään bioenergiaan kokonaan tai hybridijärjestelminä siirtyminen.

Asuinrakennusten energiatehokkuustoimissa tulee laskea toimen elinkaaripäästöt myös rakennustuotteiden osalta ja ottaa se täysimääräisesti huomioon päästövähennyksiä laskettaessa.

1 ja 2) osalta on olemassa riski, että joustomekanismiin hyväksyttävien toimien laaja-alaisuus ja epäselvät rajaukset, erityisesti rakennusten energiaratkaisujen osalta, johtavat tilanteeseen, jossa jakeluelvoitelain tavoitteet vesittyvät ja syntyy mahdollisuus kiertää velvoitteita ilman todellista päästövähennysvaikutusta. Tämän vuoksi on tärkeää, että hyväksyttävien toimien todelliset päästövähennysvaikutukset todennetaan huolellisesti ja luotettavin menetelmin.

Biohiili laajemmin mukaan

1 § 8) Kannatamme esitettyä ”Biohiilen käyttö maanparannusaineena” -toimea sinänsä, mutta esitämme muutosta terminologiaan: käyttö maanparannusaineena => biohiilen maaperäkäyttö. Tätä tukee se, että maaperäkäyttö on terminä laajempi. Biohiilen laadulle erilaisessa maaperäkäytössä on myös tehty hiljattain toimialan yhteinen suositus (Ks.. Suositukset biohiilille maaperäkäytössä. 2024. Bioenergia ry. Saatavilla: https://www.bioenergia.fi/wp-content/uploads/2024/12/Suositukset_biohiilille_maaperakaytossa_29.11.2024.pdf)

Esitämme myös käsitettä laajennettavaksi koskemaan biohiilen käytön rakentamisessa ja rakennustuotteissa. Biohiiltä voidaan rakentamisessa käyttää esimerkiksi betonissa, asfaltissa, levyissä sekä rakennusmaan stabiloinnissa. Rakentamisessa tulisi jokaiselle biohiilen käyttökohteelle luoda oma laskentamenetelmänsä, jos se eroaa merkittävästi elinkaareltaan.

Biohiilen käytön laajentuminen rakentamisen alalle on myös siksi kannatettavaa, että silloin toimi kohdistuu taakanjakosektorille, kuten liikenteen päästövähennykset.

Esityksemme pykälän muutokseksi kokonaisuudessaan on seuraava:

8) biohiilen käyttö maanparannusaineena => 8) biohiilen maaperäkäyttö maanparannusaineena ja käyttö rakennussektorin sovelluksissa

Puiden lyhytkiertoviljely toimeksi

Pykälässä mainittuna toimena tulisi lisäksi kirjata puiden lyhytkiertoviljely. Se eroaa metsityksestä kahdella lailla: toimenpiteen aikajänteen sekä maankäyttöluokan ollessa yleensä maatalousmaata. Kyseeseen tulevat ainakin: hieskoivu, harmaaleppä, tervaleppä, haapa sekä pajut. Näiden viljelyä on Suomessa tutkittu ja kokeiltu useiden vuosikymmenien ajan. Niiden haasteena on ollut kannattavuus, jolloin joustomekanismin tapainen lisätulo näyttäytyy selvästi taloudellisena lisäisyytenä.

On huomattava, että lyhytkiertoviljelyssä voi syntyä kolmen tason päästövähennyksiä: maaperän hiilen varastoituminen, kiertotalouslannoitteiden käyttö polton sijaan sekä maanpäällisen biomassan kasvu. Lisäksi vielä voi syntyä toisen tason vaikutus kasvatetun biomassan käytössä korvaamaan fossiilista polttoainetta ja käytettävänä biohiilien raaka-aineena, mikä voi olla erillinen toimi.

5 § Lisäisyys.

Perusteluosassa kuvataan: ”Joustomekanismin uskottavuuden takaamiseksi on jokaisen toimen osalta luotettavasti osoitettava, ettei toimea toteutettaisi ilman jakeluelvoitteen joustomekanismin kannustinvaikutusta.”

Lisäisyysarviossa on otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat kansalliset politiikkatoimet, mukaan lukien sääntely. Tämä tarkoittaa, että toimen tulisi olla lisäinen myös oman sektorinsa kannustimien ja tukien suhteen. Ja jos näin ei ole, toimi käytännössä siirtää päästöjä omalta sektoriltaan tieliikennesektorille ilman nettohyötyä Suomen taakanjakosektorin päästötavoitteen saavuttamisessa. Arviomme mukaan asetus on osin puutteellinen tästä näkökulmasta.

Lisätiedot: hannes.tuohiniitty(a)bioenergia.fi, puh. 040 1948628

Laurikka Harri
Bioenergia ry